

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *e. b.*
Cím: *Hogyan építhetjük fel közadakozásból a Nemzeti Színházat*
Forrás: *8 orai újság*
Bp *1923. 5. 24.*
(Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás
Tárgy *792*
Hely *Nemzeti Színház*
Idő *"1923"*
Személy
H

Hogyan építhetjük fel közadakozásból a Nemzeti Színházat.

Az államnak egy fillérjébe se kerülhet az új színház. — Ad hoc kulturadókivető-bizottságot kell fölállítani. — Akik a páholyaikat maguk építik föl. — Mindenki adakozhatik,

— Saját tudósítónktól. —

Sok szó esik mostanában a Nemzeti Színház új hajlékának felépítéséről és bizonyos, hogy a sok tanácskozásnak, ankétnek, szakértői nyilatkozatnak egyértelműen azt kell megállapítania, hogy az új Nemzeti Színházat fel kell építeni. Ez olyan egyszerű és határozott igazság, hogy a maga egyszerűségével és határozottságával már eleve fölöslegessé tesz minden előzetes tanácskozást. Ez az igazság tetteket, cselekedeteket követel, még pedig szédületesen gyors egymásutánban és olyan iramban és méretekben, hogy az egész ország megmámorosodjék a lelkesedés, az áldozatkészség és az adakozás ötletgazdagságának mindenkit magával ragadó áradásától.

Értsük meg: lelkesedést és áldozatkészséget ezáltal nem az államtól kell követelni. Ennek az országnak a legmegszokottabb kiáltása a „majd az állam!” Ehhez hozzászoktunk a kényelmes békeévek és a kínos háború sodrában, mikor annyira ránkfektűt az állami gyámkodás, hogy már gondolkodni is elfelejtettünk. Az állam

ma szegény, ezer más gondja van és ne is ártsa magát az új Nemzeti Színház felépítésének akciójába. Ha építkezni akar: építsen lakásokat, építsen iskolákat, utakat, csatornákat, kikötőt. A Nemzeti Színház felépítésének szolgálatára csak egy fontos dolgot kell állítania: egy gyorsan intézkedő, nem fontoskodó, nem gáncsoskodó bürokráciát az egész vonalon. Vagyis, minden állami és városi hatóság, legyen az közmunkatartás, építkezési, műszaki, tűzoltósági fórum, előljáróság, bizottság, vagy hivatal, — az mind lelkes és lelkiismeretes gyorsasággal azonnal intézkedjék, ha az új Nemzeti Színház aktái hozzákerülnek.

Az áldozatkészség, az már ne legyen az állam gondja, az építkezési költségek előteremtését bízzák friss, ötletes, agilis emberekre, akik benn élnek a zajló életben és jobban tudják, mire mit lehet kivétni, mint a legravaszabb állami adódetektívek.

Az építési akció első fejezete az a közel jövőben tartandó ankét lesz, melyet a közoktatásügyi miniszter hív egybe a kultuszminisztériumban. Ezen az ankétben már meg kell alakítani azt

a bizottságot, mely hivatva lesz az építkezési költségeket és építési anyagokat előteremteni. *Bátran el is nevezhetik mindjárt kulturadókivető bizottságnak. Kik legyenek a tagjai? Pénzemberek, nagyvállalkozók, bankdirektorok, írók, művészek, újságírók, szóval egytől-egyig olyan emberek, akik sokmindenről tudnak, sokmindenhez értenek, százfélé van szavuk, súlyuk, összeköttetésük. Ez a bizottság idézze maga elé az új színház építőművészt, aki hiteles adatokkal szolgáljon: mennyi téglára, mennyi vasra, mennyi fára, cementre s egyéb építkezési anyagra van szüksége a nyers épületnek. Hogy aztán a szükséges anyagok összennyiségét hogy és milyen mértékben vetik ki szétosztva a különböző vállalatokra: az a bizottság dolga. A naggyüzemű vasgyár bizonytalán több vasgerenda szállítására lesz kötelezve, mint a kisebb és szegényebb, de valamit mindegyik fog szállítani, mert kell szállítani. Ott ül a bankvezér a bizottságban, ismeri alvállalatai teherviselő képességét, ott ül egy-két igazgatósági tag, akik majd a vállalat ülésén kellő agilitációval keresztül viszik az ingyenes szállítás megszavazását, — mindez már csak gyerekjáték.*

Persze az anyagok szállítási és felépítési költségét is elő kell teremteni. A fuvarokat, a napszámokat, a pallérokat, téglahordókat, — szóval az építőmunkások béréit. Ez már az akció pénzügyi részét terheli, ahol aztán gyönyörű munkát végezhet a bizottság.

Nálunk mindenki tudja a másiktól, hogy mennyi van a zsebében, a komoly, a nagy adakozás tehát a legteljesebb ellenőrzés alatt történhetik. Ebben a pénzadakozásban természetesen részt fog venni az állam is, a nagybankok, a nagytőkések és a nem természetben adakozó nagyvállalatok élén. *A mágnásokat se felejtjük ki a sorból, a nagybirtokosokat sem. Az adakozási lehetőségeket ezerszínűvé kell tenni, vonzóvá és elragadóvá. Ki kell számítani például, mennyibe kerül egy páholy megépítése a maga teljességében: a négy fal, az ajtó, a könyöklő, a bársonyhuzatok, a lámpák, rojtok, ülészek és az aranyrámás tükör. Ha mindez együtt és összesen ennyi és ennyi, akkor nyugodtan mondhatja a bizottság egy herceg Esterházy, gróf Andrássy, Sigray, vagy Károlyi-családnak, hogy vállalja a bal egyes, kettős, hármas és négyes földszinti páholyok felépítését s a páholykönyöklőbe kis ezüst táblát illeszthetnek majd: „ezt a páholyt gróf Károlyi Imre és családja építtették”. Ugyanígy lehet tenni zsölylyével, erkélyszékkel. Valóságos árjegyzéket kell csinálni, a megfelelő pénzügyösszeget inkasszálni s egyszerűen beutalni az általános építkezési pénzalapba.*

A gazdatársadalom akár a színházat építő munkások természetbeni ellátásával csökkenthetné a munkabér-költségeket, viszont minden magyar ember vállalhatna egy napszámot egy napra — ezer, kétezer koronát, — ami napszámot — megváltásnak lehetne nevezni. Hiszen a régi Nemzeti Színház építkezésénél sokan hordtak ingyen téglát derék magyarok. Ezt a téglahordást lehetne megváltani az egyes napszám-gyűjtéssel.

Ezer mód kínálkozik a pénzszerzésre. A posta bocsásson ki Nemzeti Színház-bélyegeket. A *magánszínházak*, *Beöthy László kijelentése szerint*, már megta-lálták a saját adakozásuk ötletét, de a kereskedők, a vendéglősök mind-mind, eredeti számláikhoz hozzászámitva, valami minimális százalékot, gyűjtők és adakozók lehetnek. Az iskolák fillé-reit is fel lehet használni, az ezer-irányba tóduló pénzforgalomból ezen módon lehet minduntalan lefölözni pár koronát, ötlet, találékony-ság mind, járt bőven lesz, mihelyt az akció meg-indul. És az egyre magasabban hull-lámzó adakozási kedvet még maga-sabbra fogják verni a napisajtó har-sonái, melyeken állandóan lehet fuj-dogálni ilyen cél érdekében a csábító és lelkesítő dalokat.

És mikor majd az épület tető alá kerül és a belső berendezési munkák kezdődnek: a kisipar áldozatkészsége új erőt és lendületet fog adni az egész akciónak. Aranyozók, kárpitosok, asz-talosok, lakatosok, egy-egy kilincset, kulcsot, padot, függönyt, kis bársony-széket bátran vállalhatnak ingyen mun-kára. Nem félünk attól, hogy egy is visszautasítsa a részletekre szétaprózva jelentéktelen, de a maga teljességében hatalmas megtakarítást jelentő felada-tot, mit a bizottság kirótt rá.

Sebtében szedtünk össze néhány ter-vet és tanácsot, amit talán a nemso-kára megtartandó ankét felhasználhat a maga céljaira. Valószínűleg egyik-másik meghallgatásra is talál. Minden ötlet és jótanács: adakozás az építke-zéshez és valószínűleg sokan fognak adakozni ilyen módon is.

Kell hogy az új színház mielőtt felépüljön méltóságos és gyönyörű he-lyén. Abból a rettenetes, sötét és ha-zug káosz-ból, mely ma ezt a közép-európai új alakulást borítja, úgy fo-kimagaslani, mint egy világítótorony hirdetni fogja képzelt nagyságuk-t

megmámorosodott szomszédainknak, hogy itt lakik ezen az egész földrészen az egyetlen igaz erő, mely új hajlékot tudott emelni a magyar műveltségnek akkor, mikor azt annyi régi templom-mából korbácsolták ki jogtalanul.

e. b.